

אמנם ישנו רשותם שחולקים על עיקר העניין שיש בשבועה השניה משום שבועות שווא; אם משותם הייתה נועדה לרווח נפשיה' כמו שאמרו שנשבען על המצוות, או מפני שיש בה תועלת אם יישאל על הראשונה (ע' ברש"י שבועות ד. רשב"א נמו"י ומאריו שם כו: ר"א מן הדר בסוגיתנו; אפיקי ים לו,ב; או ר' שמח שביעות ה,יא ועוד).

דף יח

'ניר להoir – מכאן שהנירות חל על הנירות'. פירוש הר"ן (במשנה) שהנירות השניה חלה מיד [כלשון המשנה 'נדר בתוך נדר'] אלא שאין מתחיל במנינה אלא בתום הנירות הראשונה. ואור דבריו: המקובל עליו נירות, אין בדבריו קבלה על איסורי הנזיר ומצוותיו אלא הוא מצד מקבל עליו את קדושת הנזיר, והتورה היא שנותנת לו דין והנוגות. וכך כשהקובל פעמיים נירות, הוצרכנו לדרשת הכתוב להזכיר לבנירות אפשר שתחול קדושה נספת על קדושה קודמת, ולולא הדרשה לא היינו אומרים כן מצד הסברא שתחול נירות על נירות, כשם שלא ניתן להקדיש פעמיים אותה בהמה לקרבן. ואולם לענין הקיום המעשי של תורה הנזיר אי אפשר אלא בשני מנינים נפרדים. וכך אף על פי שבקבalto לא נתכוון להתנגד בנירות שלשים יום ונספם, אין דבר זה תלי בו כי הוא אינו מקבל אלא להיות בקדושת נזיר, והتورה מחייבת את הנזיר לנוהג בקדושה תקופת זמן מסוימת (עפ"י חזון איש אה"ע קלו, ע"ש בארכות. ובאחרונים הארכו בהגדרות אלו. ע"ע במצוין לעיל ב: ג: ו:)

'כגון שקיביל שתי נירות בבת אחת'. הר"ן פירוש שלו לא קרא התייחס לכך זה מקבל נירות אחת לזמן כפול כלומר לששים יום, ובא הכתוב לומר שהן שתי נירות, ומגלח ומביא קרבן פעמיים. והרא"ש בפירושו נקט שאין צריך לימוד מיוחד על כך שהן שתי נירות שהרי אמר 'הרי עלי שתי נירות', אלא בא הכתוב ללמד בכגון שתלה שתי נירות באכילה אחת, שהייתי אומר שאין כאן אלא נירות אחת, קמ"ל שהן שתים.

משמעות הדבר שאם אמר 'הרי נזיר, הני נזיר' בתוך כדי דברו – ודאי הן שתי נירות נפרדות ולשם כלל מונה שתים ולבסוף הינה אינה מונה אלא אחת. ואין זה נחשב 'בת אחת'.

כבר הארכו הפסיקים האם הנדרים חלים על איסורים, כגון שנדר קונם נבלת עליו. ושתי שיטות עיקריות בדבר (ע' בר"ץ כאן ורש"ב א. רשי ותוס' רmb"ן ורא"ש רפ"ג דשבועות; ר"ד ופי' הרא"ש לעיל ח; רmb"ן ריש מותת ל.ג. והובאו שתי הדעות בשו"ע י"ד רטו,). אכן הר"ן לא כתוב בפירוש אלא שהנדר חל על השבועה, ופירוש משום שהשבועה אסור גברא והנדר אסור חפצא, ואפשר שולדעתו שאור איסורי אכילה שבתורה – איסור חפצא הם, והנדר לא יכול עליהם בכך רעיק"א בחודשו על השו"ע י"ד רטו. וכנראה נקט מסברא פשטota שאיסורי תורה מכאלות איסורי חפצא הם, ויפרש מש"כ הר"ן שלא-תעשה שבתורה איסורי גברא, הינו רק בכגון לא יהל דברו וכו'. אך לאכוי ייל' שסביר הר"ן כהריטב"א של איסורי תורה איסורי גברא. וכ"ט בזכר יצחק לד). וכן שיטת הרשב"א (בתשובה ח"א תרטו. וע"ש בה"ד סוף) שהנדר לא חל על איסורי אכילה.

ואף לאומרים שהנדר חל על האיסורים, אין מפורש בדברי הראשונים הנזכרים, האם גם חל איסור לא יהל דברו או שהוא האיסורי-חפצא שהנדר החיל, ולא איסור בלבד שהוא כשר לאין, על הגברא. ע' בכל זה בש"ת אבני מלואים יב; נוב"ת או"ח קי; זכר יצחק לד; אפיקי ים לו; חזושי הגרב"ט נז; קהילות יעקב יד.

(ע"ב) 'סתם נדרים להחמיר'. התוס' (יט.) כתבו שסתם נדרים להחמיר בתורת ודאי, והעובר על נדר כוה – לוכה. וכן נקטו אחרים (ע' קרן אורה ועוד). וכבר כתבו שאין זה עניין למה שכותב הרמב"ם על 'ספק נדרים' שאינו לוכה. 'סתם' לחור וספק' לחוד. אלול המבי"ט בספרו קריית ספר (הלו' נדרים ב) כתוב שדין זה נובע מהכלל 'ספקיא דאוריתא לחומריא' (וע"ע בשווי הרשב"א ח"ג תל; תה"ד רפה). ולכוארה נראה מדבריו שאין כאן אלא ספק נדר ולא ודאי. [זהטעם שאין מעמידים את הדבר על חזקה דמעיקרא למור שלא חל הנדר, כי מאחר שודאי נדר והספק הוא אם חל הנדר – הורעה חזקתו]. עפ"י מהנה אפרים ייב (בתשוב אחד). וכ"כ בשווי' בא ר' יצחק י"ד אף בדעת הרא"ש. וכ"כ של עניין הריני נורא אם בכרי מאה כור ונגנבו או נאבד].

ומצאנו בראשונים שתי סברות בדיין זה; כיון שהאדם בא לאסור על עצמו, אומדים דעתו שנתקווין לidor באופן האוסר. ואמנם אם יפרש שדעתו למשמעות השניה – נאמן, אך מן הסתם שלא פרש – דנים להחמיר (עפ"י פירוש הרא"ש). סברה נוספת (המובאת בתוספות ובפסק הרא"ש): מדובר שהנורא אומר שלא היה לו כוונה מפורשת אלא דעתו כפי משמעות הלשון, וכיון שפסקו החכמים להחמיר הרי כאילו גם הוא כיוון לכך. לפי הגדירה זו, אם אמנם נתכוון למשמעות מסוימת ואין ידוע لماذا נתכוין, אין כאן אלא ספק נדר.

אך יש מקום לפרש באופן שלישי; שהנורא בסתם, כיון שיודיע שניתן לפרש האוסר להחמיר ואכן הדיין מחייב לחוש לפרש כן מפני הספק, זה עצמו גורם לכך דעתו להחמיר [אם לא פרש אחרת], וכאליל אמר כן בפרש. לפי זה, תחילת הדיין מפני הספק הוא שספק דאוריתא לחומריא, וכיון שפסקים להחמיר ממליא נוצר מצב שהנורא מתכוון לכך בודאות. ובכך מובנת הזיקה בין משנתנו לשאר הנידונים המובאים בגמרא של ספקות (עפ"י אגדות משה י"ד ח"ג סה. וצדד לפרש כן כוונת התוס'). לפי זה נוח יותר לומר שהמבי"ט לא חלק על הראשונים הנ"ל אלא רק פירש את הטעם היוסדי שמאפיי הספק החמירו, וממליא כבר נاصر מודאי כאמור. (ראה עוד בעניין זה בספר האחרונים: בית יחזקאל (שיעוריו וגר"י סרגנא); חידושים הגרא"ט; הפלאת נדרים יא ועוד. וע"ע בMOVEDא לעיל י').

'המקדיש חיתו ובהמתו, הקדיש את הכווי'. יש לשאול, למה לא נעמיד את הכווי בחזקת בעליו, ככל ממון המוטל בספק שכשיש ספק אם יצא מרשות בעליו, מעמידים אותו בחזקת מרא קמא', וכదרך שכותב הרמב"ם (בפרש המשנה ספ"ב דבכורים) שמאפיי טעם זה, הכותב חיתו לבנו – אין הכווי בכלל. יש מקום לומר שאף שנספק כן מבחינת דין ממוןנות, עדין בנוגע לשאלת אם חל בו הקדרש, דנים לחומרא כבשאלת איסור והתר. ולפי סברא זו תהיה מכאן ראייה שגם לאחר שנספק דין' המוציא מכבריו עליו הראיה, אין הכרעה ודאית על הבעלות אלא שמצד הספק בלבד נשאר הדבר בחזקתו. וכבר דנו בזו האחرونים (ע' בסוגת הולוק שני אילנות בב"ג פא, ועוד). ומלבד זאת עדין לא העלינו ארכחה כיון שמחינת דין' ממוןנות פסקנו להשיירו אצל המוחזק, מסתבר שאין שיש בזו מעילה. וצריך עיין (עפ"י שיעורי הגר"ש רוזובסקי).

יש לפרש 'מעיל אינו לספקיא' ובכלל הקדשו הודיי כולל אף הדבר המסופק. ומודוק לפ"ז לשון 'הקדיש את הכווי'. וכן נראה מדברי המאירי.

דף יט

אמר ליה אבוי: במאו אוקימתא לספק נזירות להקל – כרבנן אליעזר, אימא סיפה ספק בכוורות... .

הגוף עם המצויה, אין אומרים 'מצוות לאו ליהנות ניתנו'. ואין כן דעת הרשב"א ועוד ראשונים.
(ע' שער המלך לולב ח.א. ובאגרות משה (או"ח ח"א קכו, ג-ד) האריך להוראות שדעת רוב הראשונים שאפילו
כשיש הנאת הגוף אומרים 'מלילה' (כ"ד הרמב"ם, התוס', הrho"ה, האו"ז, הרשב"א, המרדי, הג"א
והר' שמואל), אוילו הר"ן והריטוב"א כיחידים לגבים).

אף לדעת הרשב"א, אם יכול לקיים המצואה בחפץ אחר, באופן שלא יהנה מן האיסור, אסור
להנאות בחפץ זה. ואולם بلا הנאת הגוף מותר לעשות המצואה גם אם יכול לעשותה בחפץ
אחר (עפ"י אבני מילאים כח סק"ס).

ד. יש אומרים שבמצואה שעיקר עניינה להנאות מהדבר, אין לומר בה 'מצוות לאו ליהנות ניתנו'
ואסור (ע' מג"א רצוי סק"ד בשם אהודרם לעניין הרחת בשים של איסורי הנאה; דובב מישרים ח"א נט לעניין
אכילת תרומה).

ה. יש מי שפירש שאביי לא נחלה על כך שמצוות לאו ליהנות ניתנו אלא סבר שאיסור הנאה
בנדיר הוא גם שלא כדרך הנאות [כמו שנראה מדברי אביי במקום אחר לעניין מעילה מהקדש]
וכל שאיסורי אף בשלא כדרך, גם באופן של מצווה אסורה, שכן זה הגוע מנהגה שלא כדרך
הנאה (עפ"י דובב מישרים ח"א נט. והביא עיקר הסברא מהרשות'ק, והעיר שם על כך בסוף דבריו).

דף יז – יח

כא. אם יש נדר בתוקן נדר ושבועה בתוקן שבועה?

ב. מי שנודר שתי נזירות ונשאל על הריאונה, האם עלתה לו השניה במנין הריאונה? נשבע וחזר ונשבע
ונשאל על הריאונה, מה דין?

א. תנן, יש נדר בתוקן נדר ואין שבועה בתוקן שבועה. ופירשה המשנה 'נדר בתוקן נדר' – בנזירות, שהמקובל
בנזירות פעמיים, חייב לנוהג שתי נזירות. ואילו הנשבע פעמים על דבר אחד – אינו חייב אלא אחת.
לדברי רב הונא לא חלה נזירות שנייה אלא בכוגן 'הריני נזיר היום'. הריני נזיר למחר', שמתוך שנותוסף
יום אחד בשניה, חלה נזירות על נזירות, ומגלח ומבייא קרבען על כל נזירות בפני עצמה (ר"ג), אבל 'הריני
nezir today' – אין חלה נזירות על נזירות. ושמואל אמר אפילו בזה חלה נזירות (וגם
כשאמר 'הרini נזיר שלשים יום' ושוב אמר 'הריני נזיר אלו ושלשים יום'. כן צדו בתוס'). וכן מבא ברשב"א
מהירושלמי) וחיב למנות שתי נזירות (וכן אמרו בדעת רבה). וברבריתא דרישו זאת מניזיר להזיר – מכאן
שהנזירות חלה על הנזירות. ולרוב הונא והוצרך הכתוב באופן שקיבל עליו שתי נזירות בבת אחת – שחייב
לנוהג שתים (ולולא הכתוב היה נוגג נזירות אחת של שתים. עד"ז. והרא"ש פירש באופן אחר).

א. הלכה כשמואל, שכן עלתה הסוגיא כמותו ואילו לרבי הונא קשה (רי"ה; מאירי). וכבר העירו על
שאין דין זה מפורש ברמב"ם. וע' קר"א. ובחודשי חת"ס צדד שלפי המסקנא יתכן שלא נתחדש מהכתוב אלא
בבנת אחת או בתוליה הנזירות באכילה אחת, אבל בשתי נזירות בזא"ז, לא חלה השניה על הריאונה).

ב. הר"י ועוד ראשונים מפרשים שכשאומר 'הריני נזיר היום', הריני נזיר למחר' – מונה שלשים
לשניה בתום הריאונה. [ואם הנזירות של מחר קיבל לששים יום – מונה שנים מותם
הריאונה. כן צדד בחו"א].

וישנה דעת הסוברת שמונה לשניה מלakhir. ואם שתה יין בכל כ"ט הימים המשותפים לשתי
הnezirot – חייב שתים. וכותב המאירי שדעה ריאונה עיקר (וע"ע קרן אורה והוו"א).

ג. אמר 'הריני נזיר' 'הריני נזיר' ולא פירש היום או מחר; בקרן אורה נקט מסברא [וכتب שאין מורה כן לשון הטשו"ע] שבועה הכל מודים שהשנה חלה לאחר הראשונה. [ונסתפק לומר אף אילו ב'הריני נזיר', הריני נזיר' היום, שמא דעתו בראשונה אלآخر זמן הלך חלים שתיהן].

ד. מי שתלה נזירותו באם אוכל (מכבר זה) – על כל כוית וכוית שבו תלה נזירותו, ואם אכל כמה כויתים והתרו בו בין כויתות שאם יאכלנו יתחייב עליון נזירות – חייב למנות על כל אכילה ואכילה (רש"א ר"ז). ובספר קרן אורה צד מסברא שאינו חייב אלא אחת.

שבוע שלא יאכל תנאים, וחור ונשבע שלא יאכל תנאים וענבים כגון 'שלא יאכל תנאים וענבים כאחת', לרבות הונא לא חלה השניה כלל כיון שעיל התאנים לא חלה אין לה מקום כלל (ר"ז וש"ר). ורבה (בפי הרואה' וכתו"ד: רבא) חולק וסביר שחלקה על הענבים ומתקן כך חלה גם על התאנים (ונפקא מינה שאם יאכל תנאים וענבים בהעלם שבועה ראשונה והתרו בו משומש השניה – לוקה. ר"ז).

[גם לרבה, אם יאכל תנאים והפריש קרבן וחור ואכל ענבים – פטור, שהענבים הרי הם 'חצוי שיעור' ואין מביאים קרבן על חצוי שיעור (אבל אם לא הפריש קרבן – חייב שניים. עפרא"ש ותוס')[].

א. הרוי"ד מחק הגירסה שלפניינו, כי נקט מסברא שהכל מודים שעל הענבים השבועה חלה ועי' קובץ העורות שנקט כן מסברא פשוטה. ובביה יש תהה עליו מוסוגתנו. ולפי הרוי"ד ל"ק).

ב. קיימת לנו כרבה (ערמ"ב' שבועות ד, יד. וכן מפורש במאירי. וער"ג פ"ג דשבועות שהנשבע שלא יאכל שבעת ימים לא חלה שבועתו כי נשבע על ד"ת. והקשה הקוזה"ח (עג סק"ג) מדוע לא תחול בכלל מתקן שחלקה על יום או יומיים שאינו מסתכן בכאן. ואם נאמר שנקט הר"ן כרב הונאathy שפיר).

ג. שבוע שלא יאכל תנאים, וחור ונשבע שלא יאכל תנאים וענבים, כל אחד בנפרד, נראה מדברי הרוי"ן שעיל התאנים לא חלה שבועתו ועל הענבים חלה. [ולשנואל ורבה, נראה לכוארה שחלקה על התאנים. וכ"כ בקרן אורה].

התוס' (כאן ובשבועות כתה): כתבו שמדובר ששבוע בשניה שלא יאכל כוית תנאים וגם כוית ענבים [אבל אחד מהם – פטור], אבל אם אסור עצמו בשניה בחצי-כוית תנאים ובחצי-כוית ענבים – חלה השבועה אף ללא טעם 'כולל' שהרי בשבועה השניה הוסיף על חצוי כוית תנאים עם ענבים, דבר שלא היה אסור בו בראשונה (ומסתור שאפילו לרבות הונא חלה השניה). ואף אם יאכל כוית תנאים וכבר נתחייב על שבועתו הראשונה, אם יאכל עוד כחצוי זית ענבים – חייב עוד אחת (עפ"י אמרדי בינה נדרים ח – עפ"י התוס').

ד. שבוע שלא יאכל ככר ל'זון מסוים, וחור ונשבע בסתם שלא יאכל ככר זה – חלה השניה (עפ"י ראב"ד שבועות ד, י, מאירי. ובදעת הרמ"ב' יש לומר שדעתו בשניה לאותו זמן של הראשונה וכלך אינו חייב אלא אותה. ע"ש בראב"ד; חז"א).

ולרב הונא שלא חלה שבועה 'בכולל', אם אמר 'שהלא יאכל ככר שלשים יום מהיום' וחור ואמר 'שהלא יאכלנה שלשים ממהר' – לא חלה השניה כלל (עפ"י חז"א).

שבוע על 'שלשים יום' ושוב נשבע על 'שלשים ים' – נאסר שישים ים (עפ"י מרדכי; רמ"א רלט, יד. וכותב החת"ס: דוקא בשבועה מפרשים דבריו על זמנים שונים שלא תאה שבועתו שבועות שא, אבל בזמנים אינם אסור אלא שלשים ים הראשוניים. וע' קר"א שהשוואה בין נזירות לשבועה ולא נחיתת לסבירה זו). ואם בשבועה נשבע 'שלשים ושתיים' – יש אמורים שנאסר שישים ושתיים ים ו'יא' שלא נאסר אלא שלשים ושתיים (ע' ש"ע ורמ"א שם. וע' באריכות בחו"א יי"ד קל).

ה. בשבוע שתי שבועות במת אחת, כגון שامر בשבועה שבועה שלא יאכל ככר ז, ואכלה – משמע בגמרה שאינו חייב אלא אחת. ובירושלמי אמרו שהייב שתים. ואין הילכה כן (מאירי).

ג. בנדרי איסור, לדעת הר"ן והתוס' והר"ד והמאירי, אין נדר בתוך נדר, כogen שאמר 'קונם עלי' בכור זה, קונם עלי' בכור זה' ואכלו – אין חיב אלא אחת וכ"כ בפשיות בש"ת חת"ס י"ד ר'כא. וכתב שם נשאל על הדאשון – חל השני.

לכוארה משמע בר"נ [מק" שלא הזכיר חומרה בנדרים משבועות אלא בעניין נדר על שבועה] שלרב הונא, בשם שאין השבועה חלה על שבועה אף לא ב'כלול', כי נמי בנדרי איסור. וכ"מ בחוז"א. ואילו דעת הריטב"א וכ"כ בשם מоро. וכן נראה דעת הרמב"ן במלחות ספ"ג דשבועות. וכ"כ המאירי בשם גודלי המתבאים, ע"ש) שהנדר חל על הנדר, שהרי הוקשו הנדרים והגוזרות זל"ג, וגילתה הכתוב שחלוקת איסור חפצא מאיסור גברא לעניין זה.

לענין נדר על נדר בנדרי הקדש – ע' תורי"ד; רמב"ם נדרים ג, ב' ובחדושי חת"ס.

ד. נדר חל על השבועה, הן בטללה הן לקיימה, מפני שהוא איסור חפצא והשבועה אינה אלא איסור גברא, אבל שבועה לא חלה על הנדר כשם שאינה חלה על דבר מצוה, שהרי גם הנדר יש בו איסור גברא כשאר 'לאין' (ר"ג; רשב"א עפ"י היירושלמי; מאיר).

ב. נור שתי נזירות באופן שנתחייב למנות שתים, והפריש קרבן ונשאל עליה – עלתה לו שנייה בראשונה. פשט הדברים משמע שנשאל לאחר שהפריש. וכן מפורש בתוספתא (הובאה ברשב"א), שלא כפירוש שכחט המפרש, שנשאל קודם קודם שהפריש.

הרמב"ם (נזירות ג, י) והמאירי כתבו שאפילו כבר גילה ונטכפר, יש שאלה על הראשונה וחלה השנייה למפרע. ואילו הר"ד נקט שלאחר שנגמרה הראשונה א"א להישאל, דמאי דזהה זהה. לפי מסקנת הגمراא מבואר (על פי דברי רבא בשבועה) שאפילו כשנור שתי נזירות 'היום' שלרב הונא לא חלה השנייה, אם נשאל על הראשונה מצאה לה השניה מקום לוחול ונתחייב בה, ועלתה לו השנייה בגיןן שמננה. ומשמע בסוגיא שכון הדין במקבל עליו שתי נזירות בבת אחת.

בירושלמי אמרו שאם אמר הר"י עלי שתי נזירות, כנסנא על אחת הריווה לנדר שהותר מקטתו שהותר כלו. ודלא כסוגית תלמודנו. הרמב"ם פסק כסוגיתנו, והמאירי נתה מדבריו (וערמב"ן שבשותך כה ובקר"א כאן ד"ה והגה).

עוד מבואר בירושלמי שאם אמר שלשים ושלשים – הרי שישים, ואין הנזירות השנייה ראייה לחול אלא לאחר שלשים ראשונים. וכן בשבועה; אעפ"י שאין שבועה חלה על שבועה, אמר רבא: אם נשאל על הראשונה – שנייה חלה עלי, וכן דיק מלשון המשנה, שרואה הוא שאין לה לחול כל עוד הראשונה עבינה, אבל כאשר נשאל על הראשונה – חלה השנייה.

א. עבר על הראשונה ואכל ונשאל עליה, נסתפק הROLBV' האם חיב מליקות או קרבן מושום השנהיה שחלה תחתיה. ובחדושי חותם סופר נקט [עכ"פ בדעת הר"י] שאינו חיב, שהדבר רחוק מן הסברא שיתחייב מליקות או קרבן על האיסור שלא חל עדין, ולא דמי לנזירות שהיה לו מזיאות בעולם. והחילוק קל להבין.

ב. יש להסתפק בנשבע שיأكل בכור וזה אה"כ נשבע שלא יأكلנה והרי השנהיה שבשות שוא, ושוב נשאל על הראשונה – האם חלה השנהיה ונעשה שבועת בייטוי אם לאו (עפ"י ש"ת הרשב"א; ש"ע י"ד רלח, י. ובגמ"וי שבשותות מבואר שלא חלה השנהיה. וע"ע קר"א).

ג. דוקא בהתר חכם שעוקר למפרע, אבלASA שנסבعة שתי פעמים והפר לה בעלה את הראשונה, אין השבועה השנייה חלה (עפ"י ש"ך י"ד רלח סק"ג).

ד. ברמ"ם (שבועות ו, י) משמע שאפשר להישאל על השניה. וכמה ראשונים חולקים על כך. ובספר קרן אורה פירש שנוקט הרמ"ם שהשבועה השנייה חלה אלא שאין חיבים עלייה, ומושום בכך אפשר להישאל עליה.

דפ' יח – יט

כב. האם סתם נדרים להחמיר? כיצד?

משנתנו סתמה: סתם נדרים להחמיר (שהנודר דעתו לאסורה). (רא"ש). ופירשו בתוס' שמדובר שנטכזין למשמעות הלשון הסתמית), כגון 'הרי עלי כבש מליח / כיין נסך', בסתם – אסור שהרי אם נדר בשל שמים אסור [וזאת פירוש אחר כך (ר"ץ) שודתנה כונתו באלו של עבדות כוכבים – מותר שהרי לא חתפם בדבר הנודר]. וכן 'הרי עלי כחרם' סתם – אסור, וכן 'תרומה' – שמא כתרומת הלשכה נדר (ואעפ"י שאינו שכיח כל כך. ריב"א); 'כמעשר' – שמא כמעשר בחמה.

א. הלכה סתם מתניתין שתם נדרים להחמיר (ואנומא).

כאשר המשמעות נוטה לכך ולכאן בשווה – משתדים עמו שיפרש, ואם איןו מפרשו [או כגון שאינו לפניו ונדר לאסורה את חבירו] – להחמיר. ואם הנחת הלשון הראשונה מורה שהנدر חל, אין משתדים עמו לפרש אלא שאם אמר הוא מלאיו לא נתכונתי אלא לך – דנים אותו לפי מה שפירש (מאייר).

ויש מי שכתב, ודוקא אם מפרש מעיקרא, אבל אם מתחילה לא אמר כלל והלך לו, ושוב מפרש דבריו באופן המותר – אין מאמינים אותו אלא קופים אותו לקיים נדרו (עפ"י תוריה"). ב. כמו כן כשאין הנודר יודע מה היתה דעתו – הולכים להחמיר, אלא אם כן יש אומדן המוכחת, הולכים אחר האומדן (עפ"י שו"ת מהרי"ל קזא).

ומכאן שהנודר עתה 'כיין נסך' – מותר, שאין רגילים לקרוא עתה יין נסכים 'יין נסך'. וכלל גדול והוא בנדרים: הילך אחר לשון בני אדם. וכן אין למידים מכאן לכל המקדשים שתם כגון 'בית זה להקדש' שאין הכוונה להקדש בדק הבית אלא סתמו לעניינים (מאייר זכרמן"ם ובריטב"א נראה לכבוד שאף בזה"י הנודר ב'יין נסך' סתם אסור). ע"ע בשו"ת שבת הילוי ח"ז קמ).

רבי יהודה אומר: סתם חרומים ביהודה – מותרים (שהם מכיריים חרמי כהננים), בגליל – אסורים, שאין אנשי גליל מכיריים את חרמי הכהנים. מבואר בגמרא שזו דעת רבי אליעזר ברבי צדוק המיקל בספק נדרים וחולק על הירושיא (וטעם הדבר, שאין בדעתו של האדם לאסורה אלא על יהודי). עפרא"ש, אבל רבי יהודה מהמיר ביהודה שהרי זה ספק שהוא נדר כחרם של שמים, ורבי יהודה אוסר בסתם נדרים [כגון בהרי עלי כתרומה] אסר רבי יהודה ביהודה, שמא נדר בתרומת הלשכה].

המראי כתוב הלכה לרבי יהודה המתניתין לחילך בין יהודה לגליל. (ואעפ"י שאנו נוקטים סתם נדרים להחמיר, כנראה כוונתו כפירוש הרשב"א שביהודה רגילים להשתמש בתרומה' שתם לתרומת הלשכה, וכן סתם חרומים שם לכהנים. וכ"מ ברמ"ם ב, יא ובר"ג י. ד"ה הרי אלו).

וכן בנדרי הקדש; המקדש חיתו ובהמתו – הקדש את הכו. רבי אליעזר אומר: לא הקדש את הכו [וכשם שבמקדש מנומן סובר שאין מכניסו לספק], כן בנדרי איסור שאסר את גופו, אין מכניס עצמו לספק. רבי זירא. ולפי שאמרוראים אין ראייה לך, אך כתוב הרשב"א שאן מי שמחילך בין גופו למונו].

لتנאה קמא, הקדש רק בהמותיו או חיותו – הכו נתקדש מספק. ואם הקדש בהמתו עם